

DATE DOWNLOADED: Tue Nov 15 15:52:15 2022

SOURCE: Content Downloaded from [HeinOnline](#)

Citations:

Bluebook 21st ed.

Dragana Petrovic, *Krivicno Delo Silovanja u Jugoslovenskom Pravu*, 29 *Yugoslavian J. CRIMIN. & CRIM. L.* 124 (1991).

ALWD 7th ed.

Dragana Petrovic, *Krivicno Delo Silovanja u Jugoslovenskom Pravu*, 29 *Yugoslavian J. Crimin. & Crim. L.* 124 (1991).

APA 7th ed.

Petrovic, D. (1991). *Krivicno Delo Silovanja Jugoslovenskom Pravu*. *Yugoslavian Journal of Criminology and Criminal Law*, 29(1), 124-126.

Chicago 17th ed.

Dragana Petrovic, "Krivicno Delo Silovanja u Jugoslovenskom Pravu," *Yugoslavian Journal of Criminology and Criminal Law* 29, no. 1 (January-March 1991): 124-126

McGill Guide 9th ed.

Dragana Petrovic, "Krivicno Delo Silovanja u Jugoslovenskom Pravu" (1991) 29:1 *Yugoslavian J Crimin & Crim L* 124.

AGLC 4th ed.

Dragana Petrovic, 'Krivicno Delo Silovanja u Jugoslovenskom Pravu' (1991) 29 *Yugoslavian Journal of Criminology and Criminal Law* 124.

MLA 8th ed.

Petrovic, Dragana. "Krivicno Delo Silovanja u Jugoslovenskom Pravu." *Yugoslavian Journal of Criminology and Criminal Law*, vol. 29, no. 1, January-March 1991, p. 124-126. HeinOnline.

OSCOLA 4th ed.

Dragana Petrovic, 'Krivicno Delo Silovanja u Jugoslovenskom Pravu' (1991) 29 *Yugoslavian J Crimin & Crim L* 124

-- Your use of this HeinOnline PDF indicates your acceptance of HeinOnline's Terms and Conditions of the license agreement available at

<https://heinonline.org/HOL/License>

-- The search text of this PDF is generated from uncorrected OCR text.

-- To obtain permission to use this article beyond the scope of your license, please use:

[Copyright Information](#)

**Dr Nikola MEMEDOVIĆ: KRIVIČNO DELO SILOVANJA U
JUGOSLOVENSKOM PRAVU**

(Izd. ITO „Naučna knjiga“ Beograd 1988. god.)

U izdanju Naučne knjige iz Beograda 1988. godine, izašla je iz štampe knjiga dr Nikole Memedovića, zamenika okružnog javnog tužioca u Beogradu, pod nazivom: *Krivično delo silovanja u jugoslovenskom pravu*. Knjiga je značajno prepravljena i proširena doktorska disertacija i posvećena je krivičnom delu silovanja kao univerzalnom deliktu koji pobuđuje radoznalost ne samo pravnika već i naučnika drugih naučnih disciplina. Reč je o najznačajnijem delu ne samo u grupi krivičnih dela protiv dostojanstva ličnosti i morala, već i o jednom od najtežih krivičnih dela u jugoslovenskom krivičnom zakonodavstvu. Do pojave ove knjige, slobodno se može reći u našoj krivičnopravnoj literaturi nisu postojala ozbiljnija i sveobuhvatnija proučavanja ovog krivičnog dela.

Puna stvaralačka mera i razmišljanje, skladan i savremen prilaz navedenoj temi, predstavljaju posebnu vrednost ovog rada. Ako bi, na početku, trebalo da se da sud o ovoj knjizi, onda bi on glasio: knjiga je ispunila svoju osnovnu svrhu — sistematsko i zaokruženo izlaganje ovog krivičnog dela sa tri aspekta: zakonodavstva, teorije i sudske prakse.

Knjiga je podeljena u pet delova i svaki deo sadrži više poglavlja koja razmatraju pojedine pojmove i institute koji se logički nadovezuju jedni na druge i uvode čitaoca u ovu temu.

Prvi deo knjige *Polni moral i krivično pravo*, posvećen je polnom moralu i dostojanstvu ličnosti u krivičnom pravu, potrebama i mogućnostima krivično pravne zaštite polnog morala i dostojanstva ličnosti, mestu krivičnog dela silovanja u sistemu krivičnopravne zaštite polnog morala, polnih sloboda i dostojanstva ličnosti.

Na početku, autor polazi od opšteg pojma morala i njegovog odnosa prema pravnim normama u smislu njihovih razlika, ali i sličnosti. Zatim, izlaže o odnosu morala i krivičnog prava kroz stvaranje krivičnopravnih normi. Analizirajući potrebu krivičnopravne zaštite polnog morala i dostojanstva ličnosti, istaknute su mogućnosti krivičnog prava u njihovoj zaštiti. Tako, rešenja prihvaćena u savremenim zakonodavstvima idu u pravcu sužavanja krivičnopravne zaštite; izuzetak je dobrovoljni protivprirodni blud, pa takvo ponašanje treba šire tumačiti i tretirati kriminalnim.

Krivično delo silovanja je klasičan delikt koji implicira visok stepen društvene opasnosti, delikt koji ugrožava polnu slobodu ženske osobe i vreda moraina osećanja čoveka i drutva u celini. U tom smislu, autor iznosi različita i veoma ekstremna shvatanja zastupljena u pravnoj doktrini, pa tako dolazi do načelnog stanovišta da je društvena opasnost silovanja značajan činilac koji opredeljuje vrstu i visinu kazne.

Drugi deo *Krivično delo silovanja u razvoju krivičnog prava*, podeljen je na četiri poglavlja koja su posvećena regulisanju krivičnog dela silovanja kroz razvoj jugoslovenskog krivičnog zakonodavstva, ostvarivanju uvida u regulisanje silovanja kad je reč o pravima jugoslovenskih naroda, uporedno—pravnom prikazu kroz kraći pregled savremenog zakonodavstva.

U ovom delu knjige, autor je dao pregled zakonskih rešenja krivičnog dela silovanja kroz različite faze klasnog razvoja društva, ukazujući na najznačajnije pisane forme regulisanja. Obuhvaćena

je inkriminacija ovog krivičnog dela u ranijim društvenim sistemima, u statutarom pravu primorskih gradova i opština i krivično delo silovanja u Dušanovom zakoniku. Dakle, uz korišćenje obimne literature, kontinuirano i jasno su izneta rešenja koja su važila u našem krivičnom zakonodavstvu do 1977. godine.

Uparedno—pravni prikaz krivičnog dela silovanja obrađen je sledećom grupom pitanja, u kojoj su izneta zakonska rešenja nekoliko značajnijih i poznatijih zakonodavstava (Italije, Švajcarske, SR Nemačke, Engleske...). Ukazano je na činjenicu da su, bez obzira na univerzalni karakter ovog dela što ima za posledicu sličnost, odnosno istovetnost rešenja, pristupi i rešenja u propisivanju silovanja kao krivičnopravne norme različiti. Od ovoga se mora poći u traženju odgovora na određena pravna i pravno-tehnička pitanja.

Treći (najobimniji) deo, posvećen je *Krivičnom delu silovanja u Jugoslovenskom krivičnom pravu*. Tu se, najpre daju prethodne napomene, govori o elementima krivičnog dela silovanja, o kvalifikovanim (težim) oblicima krivičnog dela silovanja.

Uz konstataciju da se radi o pitanjima koja su oduvek bila predmet interesovanja i raspravljanja, prva grupa pitanja u ovom delu posvećena je odnosu polova, polnom moralu i polnim slobodama. Govoreći o veoma aktuelnom pitanju, problemu uplitanja krivičnog prava u oblasti ispoljavanja polnosti, odnosno afirmacije dostojanstva ličnosti, polnog morala i polne slobode, autor izlaže osnovne kriterijume njihove krivičnopravne zaštite u našem društvu. Dalje, određuje se mesto krivičnog dela silovanja u sistemu krivičnih zakona i u grupi krivičnih dela protiv dostojanstva ličnosti i morala.

U drugom poglavlju ovog dela govori se o elementima krivičnog dela silovanja. Autor je pošao od opšteg pojma bića krivičnog dela i dao sažet prikaz različitih shvatanja bitnosti, odnosno suštine krivičnog dela silovanja kroz opšti pregled inkriminacije silovanja u jugoslovenskom krivičnom zakonodavstvu. Silovanje je dvoaktno krivično delo, odnosno njegova radnja sastoji se iz dva akta: prinude i obljube; njihovo spajanje, uz postojanje ostalih uslova koji se zahtevaju u zakonskom opisu, čini biće krivičnog dela silovanja. Iznevši razlike u stavovima, Memedović je ukazao na niz veoma interesantnih pitanja koja, naravno, daju povoda za polemiku. Posebna pažnja posvećena je prinudi i krivično—pravnom značaju prinude, sili i pretnji kao modalitetima prinude, odnosno sredstvima ostvarenja prinude koja su u tesnoj međusobnoj vezi. Autor navodi da se „razlika između sile i pretnje zasivna na tome, što sila bazira na realnom delovanju učinioca koja sadrži fizički napad na život ili telo žrtve, dok je pretnja najavljuvanje mogućnosti tog napada upotrebom sile”.

Deo koji se odnosi na silu i pretnju kao obeležja pojma krivičnog dela silovanja, govori o njima kao bitnim, konstitutivnim obeležjima ovog krivičnog dela koja se primenjuju pod određenim uslovima, a ostvaruju kroz psihičku i fizičku prinudu pritiskom na integritet ženske osobe. U vezi pitanja — protivljenja prinudi — autor je, kroz prizmu zakonskih rešenja zastupljenih u teoriji i sudskoj praksi, ukazao na sledeće stanovište: za protivljenje žrtve obljubi od značaja su modaliteti upotrebljene sile i pretnje, lična objektivna i subjektivna svojstva napadača i žrtve i dr. objektivne okolnosti. Bitno je da ovo protivljenje bude ozbiljno i stalno, ali kada je to slučaj, faktičko je pitanje.

Četvrti deo pod nazivom *Silovanje i neki opšti instituti krivičnog prava* podeljen je na četiri poglavlja. Prvo poglavlje posvećeno je primeni nekih opštih instituta krivičnog prava u odnosu na silovanje, pa su, u tom smislu interesantni instituti pokušaja, razgraničenje pripremnih radnji od pokušaja, nepodoban pokušaj kvalifikovanog krivičnog dela silovanja, dobrovoljni odustanak od pokušaja silovanja. Autor je analiziranjem osnovnih problema i različitih shvatanja pokušaja silovanja, izneo stanovište koje je prihvaćeno u jugoslovenskom krivičnom zakonodavstvu. Dalje, u delu koji se odnosi na saučesništvo — oblike učešća u izvršenju krivičnog dela silovanja, iscrpno je izložena problematika saizvršilaštva, podstrekivanja i pomaganja. Analiziranjem odnosa saučesništvo—saizvršilaštvo kod krivičnog dela silovanja, Memedović, neprihvatanjem ni jednog rešenja, da bi od svakog prihvatio po malo, zastupa stanovište „da se ovo pitanje i ne treba postaviti, s obzirom na nemogućnost saizvršilaštva kod silovanja”.

Sledeća grupa pitanja govori o sticaju silovanja i drugih krivičnih dela, a u okviru nje se razmatraju: silovanje i laka telesna povreda; silovanje i narušavanje nepovredivosti stana, produženo krivično delo silovanja i dr.

Poslednje poglavlje se odnosi na razgraničenje silovanja od njemu srodnih krivičnih dela, odnosno krivičnih dela iz grupe krivičnih dela protiv dostojanstva ličnosti i morala, a sve u cilju zadovoljenja potreba teorije i sudske prakse. Tu je ukazano na sličnosti i razlike: silovanja i prinude na

obljebu; silovanja i obljube nad nemoćnim licem; silovanje i obljuba i protivprirodni blud sa detetom; silovanje i obljuba i protivprirodni blud zlopotrebom položaja, silovanje i bludne radnje; silovanje i protivprirodni blud; silovanje i zavodenje; silovanje i krivično delo prinude.

Dakle, autor je, u prethodnom delu, uz korišćenje bogate literature, uz kompleksan i dinamičan pristup, ukazao na sve aspekte razmatranih pitanja. Ali, izlaganjem navedene problematike, postavljeno je i niz novih pitanja, pa se s pravom može reći da je ovaj deo knjige sveobuhvatan i višeznačan, aktuelan i inspirativan.

Kriminalno politički i kriminološki aspekt krivičnog dela silovanja obrađen je u petom delu knjige. Posvećen je grupi pitanja koja razmatraju kaznenu politiku za krivično delo silovanja, obim i dinamiku krivičnog dela silovanja u Jugoslaviji, novu dimenziju ovog krivičnog dela u KZ SRS.

Autor je dao pregled osuda za krivično delo silovanja u periodu od deset godina (1973—1982) iz sudske prakse Okružnog suda u Beogradu, uz rezervu da ovi podaci nisu dovoljni za ocenu stvarnog odmeravanja kazne. Međutim, i ovako ostvaren uvid pokazuje da kazna za ovo delo ima tendenciju ka njenoj donjoj granici.

Analiza primene olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, instituta ublažavanja kazne, obrađena je sledećom grupom pitanja. U njoj su sadržane i konstatacije koje se čine u vezi odluke o kazni. U tabelarnim pregledima, s obzirom na obim i dinamiku krivičnog dela silovanja u Jugoslaviji, prikazano je dosta kriminološki zanimljivih činjenica koje odlikuju ovo krivično delo.

Na kraju, u posebnom dodatku koji se odnosi na novu dimenziju krivičnog dela silovanja i drugih delikata kojima se napada na polni integritet u KZ SRS, autor je ukazao na niz novih naučnih i praktičnih pitanja koja su postavljena uvođenjem tri nova krivična dela uvršćena u „krivična dela protiv slobode i prava čoveka i građanina”. Zakonom o izmenama i dopunama KZ SRS iz 1977. godine, tri inkriminacije su izazvale brojne nesuglasice, a „to može imati ozbiljnije implikacije i dovesti u pitanje pravilnost primene nove inkriminacije”.

Radovima ove vrste, mogu se uvek staviti neke manje ili više opravdane primedbe. Međutim, knjiga dr Memeđovića predstavlja jedan dobar i inspirativan rad. Potpun sklad, savremen raspored tema, alternative za razmišljanje i opredeljivanje predstavljaju posebnu vrednost ove monografije. Ovu knjigu krasi mnoga svojstva nužna za delo ove vrste, pa se slobodno može reći da je autor u potpunosti ostvario postavljenu cilj. Umesto zaključka, možda bi najbolje bilo završiti ovaj prikaz rečima samog autora: „Ne pretendujući da su u ovom radu dati i potpuni, pa konačno i pravi odgovori na sva pitanja koja su bila predmet razmatranja, uveren sam da će postojeći, predstavljati doprinos jednom zaokruženom i kvalitetno novom saznanju o krivičnom delu silovanja”.

Dragana PETROVIĆ, asistent Pravnog fakulteta u Kragujevcu